

Гонкало Л. М., кандидат економічних наук, старший викладач кафедри готельно-ресторанного бізнесу Київського національного торговельно-економічного університету

РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Соціальний туризм, в цьому контексті, виступає в ролі вектора соціального розвитку суспільства, є явищем, зв'язаним з реалізацією права на відпочинок та оздоровлення через соціально-орієнтовані підприємства. На даний час з 166 відомих в світі Конституцій країн, в 65 є статті про право на відпочинок, вільний час, відпустку і канікули, що вказує на соціальний характер туризму. Особливо виразне формулювання ролі соціального туризму відобразилось в матеріалах генерального секретаріату Світової Туристичної Організації (ВТО) на конференції в Манілі в 1980 р. В розділі «Найважливіші завдання в напрямку туризму» зазначено: «...Держави, в яких суспільною засадою є оплачувані відпустки, повинні дбати, щоб ця засада не була чисто формальною, тобто повинні робити, за узгодженням з виробничими підприємствами і професійними організаціями, відповідні кроки, направлені на покращення використання відпусток всіма громадянами» [8, 9].

В економічно розвинутих державах, туризм носить соціальний характер і відіграє важливу роль в суспільно-господарському житті. Аналіз вітчизняного та закордонного досвіду дозволяє розглядати соціальний туризм у трьох площинах: як соціальне явище, як правовий аспект, як економічне явище (табл. 1).

Таблиця 1

Теоретичні підходи до дефініції соціального туризму

Автор	Характеристика визначення «соціальний туризм»
Манільська декларація	– це мета, до якої суспільство повинне прагнути в інтересах менш забезпечених громадян при використанні ними прав на відпочинок [5; 7]
Монреальська декларація генеральної Асамблеї Міжнародним бюро соціального туризму	– високий ідеал перед обличчям дискримінації і проблем інтеграції. – це будь-які поняття і явища, пов'язані з участю в туризмі соціальних груп з низькими доходами [1; 6]
Я. Бистжановскі, Т. Худоба, Я. Пустола, Е. Місак-Бреме	– всі види туризму і відпочинку, що частково фінансуються з фонду загального споживання перед усім з соціального фонду підприємств [13, 14]
В. Сенін	– економічна категорія, різновид будь-яких видів туризму, субсидуємих з коштів, виділених на соціальні потреби, в цілях створення умов для школярів, молоді, пенсіонерів, інвалідів, ветеранів війни і праці, працівників прибуткових і неприбуткових підприємств та інших громадян, яким держава, державні і недержавні фонди, інші організації надають соціальну підтримку, для реалізації їх права на відпочинок [10]
В. Хунзікер	– такий вид туризму, участь в якому беруть обіднівші верстви населення, при чому цю участь полегшують соціальні дотації [15]
Л. Кураков	– це подорожі, що субсидуються з коштів, що виділяються державою на соціальні потреби [4]
О. Колотуха	– подорожі і відпочинок соціально вразливих верств населення для відновлення працездатності, фізичних і моральних сил [3]
М. Кляп, Ф. Шандор	– подорожі, що субсидуються із джерел позабюджетного фінансування та за рахунок коштів, що виділяються з державного бюджету на соціальні потреби; громадський рух учасників соціального туризму; професійна діяльність з формування, просування та реалізації соціального туристського продукту. Метою соціального туризму є не отримання прибутку, а підтримка людей з низьким рівнем доходу для реалізації їхнього права на відпочинок [2]

У визначенні соціального туризму, проголошеному Манільською декларацією по світовому туризму теж акцентується увага на малозабезпечених громадянах. Однак, в багатьох країнах світу, учасниками соціального туризму являються люди з середнім достатком, які працюють на підприємствах різної форми власності і користуються соціальними пільгами і дотаціями. Так, наприклад, у Франції на підприємствах працівники різних посад, з різними доходами користуються відпускними дотаціями згідно умов системи розподілу [10–12]. В індустріально-розвинутих країнах туристична поїздка являється, також, винагородою за ефективну працю, складовою частиною вкладень у людський капітал, вираженням соціального партнерства. Для українських підприємств теж властиво організувати власні бази відпочинку, туристичні організації, створювати фонди для повного або часткового фінансування відпочинку своїм працівникам та членам їх сімей.

Враховуючи неоднозначність підходів до визначення соціального туризму, з нашої точки зору, *соціальний туризм* – це вид туризму, який субсидується з коштів виділених державою, спеціальними фондами, підприємствами та іншими джерелами фінансування з метою відновлення здоров'я і працездатності людини, сприяє соціальному, культурному, духовному розвитку суспільства та розвитку внутрішнього і в'їзного туризму. В свою чергу, *соціальний турист* – це фізична особа, яка споживає комплексну туристичну послугу, що повністю або частково фінансується державними соціальними фондами, іншими інституціями.

Пропонуємо саме у такому вигляді використовувати визначення соціального туризму та соціального туриста у сучасній юридичній термінології.

Список використаних джерел

1. Жарков Г. Н. Нормативно-правовое обеспечение международного туризма : учеб.-практ. пособие / Г. Н. Жарков. – Киев : Кондор, 2004. – 486 с.

2. Кляп М. П., Шандор Ф. Ф. Сучасні різновиди туризм : навч. посіб. / М. П. Кляп, Ф. Ф. Шандор // Вища освіта ХХІ століття. – Київ : Знання, 2011. – 334 с.

3. Колотуха О. В. Соціальний туризм в Україні: проблеми та перспективи розвитку / О. В. Колотуха // *Культура народів Причорномор'я*. – 2009. – № 176. – С. 125–127.
4. Кураков Л. П. Экономика и право: словарь-справочник / Л. П. Кураков, В. Л. Кураков, А. Л. Кураков. – М. : Вуз и школа, 2004 – 384 с.
5. Манільська декларація по світовому туризму. – Мадрид, 1981. – С. 160.
6. Монреальська декларація генеральної Асамблеї БІТС «До гуманного та соціального бачення туризму» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cett.es/totcett/files/pdf/article/ca_ES/493.pdf. – Назва з екрана.
7. Офіційний сайт Ради з питань туризму та курортів (Рада з туризму та курортів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism-ua.org/>. – Назва з екрана.
8. Офіційний сайт Federazione Italiana Turismo Sociale FITUS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fitus.it/Objects/Home1.asp>. – Назва з екрана.
9. Офіційний сайт Wloszech Organizzazione Turismo Sociale [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ancescaoltolazio.it/turismo-sociale/>. – Назва з екрана.
10. Сенін В. С. Організація міжнародного туризму : підручник / В. С. Сенін. – М. : Фінанси і статистика, 2003. – 400 с.
11. Слободян П. Соціальний туризм в Україні: чи стане він «дизайнером» суспільства та двигуном економічного розвитку / П. Слободян // *Голос України*. – 24.04.09. – С. 14.
12. Черновська М. М. Економічне зростання в умовах перехідної економіки / М. М. Чернявська // *Наукові праці Донецького національного технічного університету*. Серія: економічна. – Вип. 30 (114) – Донецьк : ДонНТУ, 2006. – С. 51–54.
13. Bystrzanowski J., T. Chudoba, E. Misak-Bremer *Propozycje zmian w systemie turystyki socjalnej w Polsce // Instytut Turystyki*, – Warszawa, 1980. – 20 с.
14. Chudoba T. *Teoretyczne podstawy zarzadzania turystyka* / T. Chudoba. – nisko WSE, 2000. – 339 с.
15. Hunziker W. *Grundriß Der Allgemeinen Fremdenverkehrslehre* / W. Hunziker, K. Krapf // *Schriftenreihe des Seminars für Fremdenverkehr an der Handels*. – Zurich : Polygraph, 1942. – № 1. – 392 p.